

Propolis verzamelen

Volgens Mevrouw Goedegebuure zijn er tientallen imkers die spontaan en belangeloos propolis hebben verzameld. Geweldig! Hoewel ik niemand wil afschrikken en het verzoek van de familie Van Harn van harte ondersteun, vraag ik toch uw aandacht voor het volgende. Laten we zorgen dat de propolis die we geven zo schoon mogelijk is. Het gaat hierbij niet over houtsplinters en bijenpootjes, die in het schraapsel kunnen voorkomen. Die blijken relatief gemakkelijk eruitgehaald te kunnen worden.

Het is bekend dat de middelen die gebruikt worden bij de varroabestrijding residuen achterlaten in was. Ze blijken dit ook te doen in propolis. Ook loodhoudende verf en andere houtverduurzamingsmiddelen kunnen dit produkt verontreinigen.

Propolis laat zich gemakkelijk winnen door onder de dekplank een stuk metaalgaas te leggen. De bijen houden niet van metalen en oneffen oppervlakten en gaan daarom dit gaas met propolis bekleden. Het mag niet te ver van de bovenkant van de raampjes af

Boven: bij met het korfje vol propolis.
Onder: vliegopening van een korf met propolisklompjes.
Foto's A.M. Millington Ward

liggen want dan gaan de bijen was toevoegen. Gaas met een maaswijdte van 3 mm is geschikt. Bij een maaswijdte van 2 mm wordt een groot deel van het oppervlak ingenomen door de metalen draden en kan er minder propolis gewonnen worden. Bij een maaswijdte van 4 mm hebben de bijen de neiging om ook was toe te voegen en daardoor is de propolis minder zuiver. Als de bijen het gaas hebben volgekit kan het in de diepvries gelegd worden. Als alles goed koud is, kan de propolis gemakkelijk van het gaas worden gehaald door het te buigen of af te krabben. Op deze manier is een betrekkelijk zuiver produkt te winnen. Er zijn ook kunststofmatten voorzien van gleufjes voor dit doel in de handel.

M.J. van Iersel, Udenhout.

79

Bestuiving in een kas

Hier een ervaring met de bestuiving van bijen in een glazen kas. Omdat de bijen langzaam stierven, ben ik aan het denken gegaan. Ik kwam tot de conclusie om zelf een kast te timmeren. Daarin zaten twee vliegopeningen, een opening met vliegplank voor de binnenzijde en een voor de glazen wand zonder vliegplank. Dit om de kast zo dicht mogelijk tegen het gat in de glazen wand te kunnen plaatsen, zodat er geen bijen tussendoor zouden kunnen vliegen. Een plastic tunnel biedt soms uitkomst. De volken hebben zich toen vrij goed ontwikkeld. Het plaatsen van de volken moet op het Oosten of op het Zuiden, anders waait de wind er door en dat werkt negatief.

L.J. Jochems, Zutphen

Methode Pfefferle

In een aantal recente nummers van Bijen is door de heer Van Iersel ingegaan op de bedrijfsmethode van Karl Pfefferle. Daarin wordt op onderdelen instemming betuigd met bepaalde aspecten en handelingen. Waar het de keuze van goede moeren betreft kan ik volledig aansluiten, maar met alle andere aspecten heb ik nogal wat moeite. Mijn belangrijkste bezwaar is het regelmatig openkrabben van enkele voerramen, niet zo zeer vanwege deze niet erg natuurlijke methode (die hij als bedrijfsmethode wel pretendeert te hebben), maar meer om de hoeveelheid werk, het steeds opnieuw storen en niet in de laatste plaats, omdat het in die praktijk zowat zeker is dat ook suiker(water) in de honing terechtkomt. Het is mijns inziens bovendien een groot nadeel om honing op te

laten slaan in meer dan eenmaal bebroede raat. Als nadeel beschouw ik tevens de kostbare grote hoeveelheid suiker, die ook nog eens behoorlijk in de weg kan zitten. Bij mij (Walcheren) is door de jaren heen 12 kg suiker ruim voldoende gebleken. Tenslotte moet bedacht worden dat volken op vier broedkamers niet te verhuizen zijn: je kunt ze gewoon niet tillen. De methode Pfefferle kan dus slechts op een vaste stand worden gebruikt. Welke imker heeft een dergelijke stand met steeds een goede dracht?

De door mij toegepaste bedrijfsmethode is in de praktijk ontstaan en is geheel gericht op twee hoofd-drachten: voorjaar (paardebloem, fruit, cotoneaster) en luzerne (voorafgaand aan de tweede snede, eind juli t/m 3e week augustus). De eerste dracht heb ik op mijn thuisstand. Na het honingafnemen wordt gereisd 80 naar de zomerdracht.

In mijn methode worden de meeste ramen uitgebouwd door natuurzwermen. De voorjaarsvolken krijgen geen kunstraat, om zo snel mogelijk honing te kunnen opslaan met zo weinig mogelijk verlies door ratenbouw en imkersstoringsen. De bouwdrift laat ik ze uitsluitend botvieren in speciale darrenramen. Van dit laatste wil ik nog zeggen, dat ik darren als mijn vrienden beschouw in tegenstelling tot wat ik bij veel andere imkers wel hoorde en in literatuur lees. Ik zie graag veel darren in mijn volken en ik geef de bijen dai ook ruimschoots de gelegenheid om darrencellen aan te maken, maar dan wel in de door mij daartoe bestemde ramen. Van honingverlies om die reden is mij nog nooit iets gebleken, eerder het tegendeel: de darrenmassa's zijn natuurlijke isolatiedekens aan de onder- en zijanten van het broednest, zodat dit zich optimaal kan ontwikkelen.

Op sommige bijenmarkten vinden keuringen plaats van bijenvolken, waarbij het aanwezig zijn van darrencellen minpunten oplevert. U zult begrijpen dat ik aan een dergelijke, in mijn ogen onnozele, keuring niet zal meedoen. Het afwezig zijn van darrencellen zou met puntverlies gestraft moeten worden, want een dergelijk volk is onvolwaardig in de zomerperiode.

Van de in de artikelen van Van Iersel genoemde inactiviteit in de eerste broedkamer is bij mij dan ook zeker geen sprake, ondanks de grote ventilatiegaten (20x15 cm) in de bodems en de vliegspheet van ca. 2 cm hoogte. In de drachtperioden staan mijn volken op vier broedkamers (Spaarkast), met een rooster boven de tweede broedkamer. De uitgebouwde zwermramen doen in de loop van de zomer dienst als honingkamer en zijn dus niet bestemd voor uitbreiding van het aantal volken. Het is al een voldoende groot probleem om jaarlijks niet meer volken in te

winteren dan het jaar ervoor.

De methode van Pfefferle spreekt mij wel aan vanuit de gedachte dat een volk groot moet zijn om veel honing te kunnen halen; dat kan echter alleen als de moeren van topkwaliteit zijn en in topconditie verkeren. Een aanvullende voorwaarde is dat de volken genoeg ruimte hebben. Het gemiddelde van de Nederlandse imker in het voorjaar van twee broedkamers en één honingkamer is inderdaad nauwelijks voldoende, wel om bijen te houden, maar niet om honing te oogsten. De door mij gesignaleerde nadelen van de methode Pfefferle zullen mij niet vlug aanleiding geven om iets dergelijks te proberen. Ik zal voorlopig maar bij mijn eigen aanpak blijven.

Ik realiseer mij dat de door mij toegepaste methode allerlei onnatuurlijke aspecten heeft: het gebruik van een moerrooster, het na ca. vier weken al opruimen van zwermen en gerichte koninginnenteelt waarin het volk zelf geen keuze heeft. Toch geeft het op deze wijze houden van bijen mij veel plezier en relatief veel (echte) honing.

Het is overigens heel leuk en leerzaam om kennis te nemen van andere praktijken en daarom heb ik waardering voor deze beschouwingen van Van Iersel. Dat geldt trouwens ook voor zijn mening (januari 1997) over honingsoorten en -keuringen, waar ik het van ganser harte mee eens ben (mijn met zorg bereide crèmehoning werd bij de laatste keuring ingedeeld in de klasse 'kristalliserend!').

A.H. de Wilde, Koudekerke.

'Gescher' dichtbij

'Gescher is dichterbij dan gedacht'. Dat was althans de ontdekking van een dertigtal imkers van de groep Overijssel-Oost van de VBBN. Op zondag 9 juni bezochten wij die plaats vlak over de grens bij Winterswijk.

Onze gastheer en imker-collega, de heer Kreijelkamp, verwelkomde ons voor het bijenmuseum. Hij zou ons kennis laten maken met wat de imkervereniging ter plaats te bieden had. Maar op het programma stond eerst nog het bezichtigen van het beroemde klokkenmuseum. Voor de meesten van ons zijn die grote kerkklokken een interessante bezienswaardigheid, maar we hadden zoveel geschiedenis achter de ontwikkeling van de luiklok niet vermoed.

Na een gezellige lunch werd een bezoek gebracht aan een kleine bijenstand in Letbos. Hier demonstreerde de heer Kreijelkamp zijn kundigheid en kennis. Blevens

sommigen aanvankelijk nog op afstand, al gauw merkten zij dat wij van de bijen niets te duchten hadden. Behalve een beetje rook had de imker niets nodig en liet hij zien hoe gemakkelijk je kan imkeren in de Segebergerkasten. Hetgeen dat direkt opviel, was hoe goed de bijen het op deze stand hadden gedaan. Blijkbaar was er voldoende dracht. En iedereen wilde dat dan ook zien, zodat tenslotte alle deelnemers rond de kasten stonden! Niemand werd er gestoken! Zelfs de heer Aaltink uit Holten (60 jaar imker!) stond verbaasd en vroeg of hij een weekje met de heer Kreijelkamp kon meedraaien. Misschien wel om het vak (nog) te leren.

Ook aan huis werden de imkeractiviteiten bezichtigd. Diverse apparatuur bleek hij zelf ontwikkeld te hebben; zelfs zo dat de honing van een honderdtal volken in weinig tijd verwerkt kon worden. Het vullen

*Iedereen moest de zachtaardigheid van de bijen ervaren.
Foto H.J. Hannink*

van een pot ging bijvoorbeeld sneller dan het met de hand erop draaien van een deksel. Hierna werd het bijenmuseum bezocht. Gebouwd op initiatief van de imkervereniging: 'Gescher-Stadtlohn-Velen'. Uitgebreid wordt hier de geschiedenis van de imkerij in beeld gebracht; ja, en dan besef je pas wat wij in Nederland missen! En nog steeds verzamelt men van overal ter wereld. De echte liefhebber krijgt er maar niet genoeg van en zal het vast en zeker niet bij een eenmalig bezoek laten. Iedereen bleek dan ook tijdens de koffie zeer voldaan. Als toegift gaf de heer Kreijelkamp nog een dia-voorstelling van een bezoek aan een Amerikaanse familie, imkervrienden natuurlijk! Al met al de moeite waard, zo'n uitstapje naar Gescher.

G.J.J. Luttikhuis

Het Grote Bijenboek

Kort geleden is er aandacht besteed aan de boeken 'Werkboek Bijenhouden' en 'Bijenhouden met succes'. Zijn deze boeken vooral 'technisch' en een soort naslagwerken, daarentegen is 'Het Grote Bijenboek' van Groenveld een boek met een heel andere, aparte benadering. Geen droog technisch stuk maar een boek dat je met gemak en veel plezier leest en meer de liefde voor het imkeren probeert op te wekken. Het is alleen jammer dat het boek inmiddels een beetje verouderd is. Niettemin heb ik het, voor ik begon te imkeren (twee jaar geleden), met zeer veel plezier gelezen, hoewel ik een relatief jonge imker ben. Mensen die er over denken te gaan imkeren, raad ik dit boek dan ook zeer graag aan. Het is waarschijnlijk niet te realiseren, maar wat mij betreft zou er een moderne versie moeten verschijnen. Met andere woorden, ik vind het gewoon een monumentaal werk en zou het leuk vinden wanneer er ook nog eens aandacht wordt besteed aan dit boek en de schrijver ervan.

Een ander punt dat ik graag belicht zou willen zien is het schoonmaken van de potten voor de honingverwerking. Hoe kan dit het best gedaan worden? Een scheutje bleekwater in de pan waar de potten in 'gekookt' worden lijkt mij niet helemaal meer van deze tijd (dit staat nog in 'Het Grote Bijenboek'). Verder wil ik zeggen dat ik ondanks de kritiek die vaak wordt geuit Bijen altijd met plezier lees.

H.P. Sloot, Groningen.

Jong geleerd, oud gedaan

Bijen heeft hij niet meer, maar stil zitten kan hij nog niet. De heer A.M. Pijenburg uit Bietenmortel mag graag nog wat vlechten. Zo maakte hij vorig jaar, hij was toen al 93 jaar oud, nog een fraaie Ambrosiuskorf.

Propolis voor Mariko

Ruim een jaar geleden stond de volgende kleine advertentie in Bijen:

Meisje, 5 jaar oud, heeft 70% olifanten huid. Wordt met succes behandeld met propoliszalf, duur: nog 1,5 jaar. Heeft u een beetje propolis voor ons? Graag! M. Goedegebuure, Rossinilaan 3, 4614 BW Bergen op Zoom, 0164-233192.

Het betrof onze dochter Mariko. Het liefst zouden wij als gezin al de imkers die ons propolis gestuurd hebben persoonlijk willen bedanken en laten zien wat tot nu toe gerealiseerd is met de zalf.

De aandoening heet officieel *Tierfell* Nevus, ofwel reuzenmoedervlek. Mariko's hele romp is aangetast, waarbij de huid gerimpeld is en met haar bedekt. Ook heeft ze zeer veel kleinere vlekken over armen, benen en gezicht verspreid.

De specialisten weten zich met deze aandoening geen raad, er is geen medicijn en geen therapie bekend. We kwamen bij toeval in contact met Mw. Goedegebuure omdat we ergens lazen dat ze een zalf tegen moedervlekken had. Ze bood ons aan deze te proberen. Nu smeren we de zalf, die een hoog propolisgehalte heeft en die ik zelf heb leren maken, al bijna anderhalf jaar. Enkele kleinere vlekken zijn al helemaal verdwenen. De rest van de huid wordt lichter, de rimpels trekken weg. Uitermate langzaam, maar toch! Een opmerking van Mariko is nog sprekender: 'Mama, het voelt nu zo lekker als je over mijn rug wrijft'.

Inmiddels hebben we via de kortgeleden opgerichte patiëntenvereniging, contact gekregen met lotgenoten. Zieke kinderen en hun ouders, die met lege handen stonden. We hebben ze zalf gegeven en gezegd: 'Probeer maar'. De reacties zijn positief maar de vraag naar zalf wordt nu wel groter.

We weten niet in hoeverre de huid van onze kinderen zich zal herstellen tot een 'normale' huid. Mariko's huid, eerst zwart, is nu bruin. Wij hebben vertrouwen in propoliszalf. Er is eenvoudigweg niets anders. We zullen nog jaren moeten smeren.

We zijn dankbaar voor de propolis die we mochten ontvangen en hopen dat u ons dit kostbare bijenprodukt zult blijven sturen.

André en Corina van Harn, Perengaard 3 4033 JG Lienden.

Materiaal voor CD-rom

H.J.J. van den Broek

De VBBN is momenteel bezig met het samenstellen van een CD-rom over bijen en bijenteelt. Daarvoor hebben we foto's en dia's nodig die vrij van rechten zijn en zonder problemen gebruikt kunnen worden. De kwaliteit moet goed van kleur zijn, haarscherp en waarop duidelijk de hieronder genoemde onderdelen naar voren komen. Van de volgende onderdelen zouden we graag afbeeldingen willen ontvangen.

Honingbijen:

anatomie, celvormen, ei tot bij, drie vormen, taken, bijenprodukten, bijentaal, bestuiving, bevruchting, vijanden, ziekten

Solitaire bijen:

verzamelbijen, koekoeksbijen, nesttypen, vijanden, sachembijen, zandbijen, behangersbijen, zijdebijen, wolbijen, metselbijen, slobkousbijen, klokjesbijen, pluimvoetbijen

Hommels:

uiterlijk, vijanden, nestbouw, aardhommel, tuinhommel, steen-I, weide-, grashommel, akkerhommel, boomhommel, moshommel, zandhommel, boshommel

Wespen:

nestbouw, plooiwespen, papierwespen, graafwespen, sluiwespen, bladwespen, vijanden, urntjeswesp, veldwesp, Duitse wesp, zeefwesp, wegwesp

Mieren:

nestbouw, het volk, cyclus, bruidsvlucht, voedsel, luizen, vijanden, formicarium, bruine wegmier, gele weidemier, rode bosmier

Over bijenhouden, foto's, dia's of videobanden van de volgende onderwerpen: geschiedenis, bijenwoningen, bijenstanden: open of stallen; bijenjaar: reinigingsvlucht, invliegen, wachtbijen. Werkzaamheden: gereedschap, raten, ramen, honinggoogsten, koninginnenteelt, fruitteelt, glastuinbouw, zaadteelt; vliegplankdiagnose, bestrijdingsmiddelen, ziekten. Bijenprodukten: honing, stuifmeel, was, propolis, koninginnegelei en bijengif.

De materialen krijgt u na gebruik weer terug. Gaarne reacties, tips, informatie en afbeeldingen naar het Hoofdbestuurslid H.J.J. van den Broek, Dollard 72, 9204 CR Drachten, 0512-520489.